

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hrar-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 21. новембар 2013. године

Предмет бр. 88/09

Ђ.Л.

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 21. новембра 2013. године, уз присуство следећих чланова:

г. Марека НОВИЦКОГ, председавајућег
гђе Кристин ЧИНКИН
гђе Франсоаз ТУЛКЕНС

Уз помоћ

г. Андреја Антонова, извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменути жалбу, уложену сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, обављеног такође и електронским путем, у складу са правилом 13 § 2 свог Пословника, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалба је уложена 7. априла 2009. године, а уписана је 30. априла 2009. године.
2. Дана 9. децембра 2009. године, Комисија је од жалиоца затражила додатне информације.

3. Дана 18. децембра 2009. године, Комисија је затражила од Мисије владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) информације у вези са четрдесет три жалбе уложене Комисији које се тичу несталих лица, а међу којима је и жалба гђе **Ђ.Л.**
4. Дана 23. децембра 2009. и 12. фебруара 2010. године, жалилац је доставио додатне информације Комисији.
5. Дана 23. марта 2010. године, ЕУЛЕКС је доставио свој одговор на захтев Комисије од 18. децембра 2009. године.
6. Дана 30. новембра 2010. године, Комисија је проследила предмет Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС)¹ како би добила примедбе УНМИК-а на прихватљивост предмета.
7. Дана 2. децембра 2010. године, жалилац је доставио додатне информације Комисији.
8. Дана 25. фебруара 2011. године, УНМИК је доставио свој одговор на захтев Комисије од 30. новембра 2010. године.
9. Дана 4. марта 2011. године, Комисија је УНМИК-у проследила додатне поднеске жалиоца.
10. Дана 10. марта 2011. године, УНМИК је доставио свој одговор.
11. Дана 13. априла 2011. године, Комисија је прогласила жалбу прихватљивом.
12. Дана 18. априла 2011. године, Комисија је проследила своју одлуку СПГС-у и затражила УНМИК-ове примедбе на меритум жалбе заједно са примерцима свих доступних списа који се односе на кривичну истрагу.
13. Дана 24. маја 2011. године, СПГС је доставио УНМИК-ове примедбе заједно са траженим списима.
14. Након што је Комисија послала упите, дана 4. октобра 2012. године, УНМИК је затражио од Одељења за архивске послове и регистраторски материјал (АРМС) у седишту Уједињених нација (УН) у Њујорку да пронађе и врати УНМИК-у одређени број истражних списа у вези са жалбама уложених ХРАП-у.
15. Дана 14. децембра 2012. године, УНМИК је примио тражене истражне списе из седишта УН-а у Њујорку. Дана 17. децембра 2012. године, УНМИК је доставио Комисији ове документе, укључујући део списа који се односи на ову жалбу.
16. Дана 4. новембра 2013. године, Комисија је од УНМИК-а затражила да потврди да ли се објављивање списа у вези са предметом може сматрати коначним.
17. УНМИК је доставио свој одговор истог дана.

¹ Списак скраћеница и акронима коришћених у тексту налази се у приложеном Прилогу.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

A. Општи преглед догађаја²

18. Предметни догађаји су се одиграли на територији Косова након успостављања Привремене управе мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК), јуна 1999. године.
19. Оружани сукоб током 1998. и 1999. године између српских снага с једне стране и Ослободилачке војске Косова (ОВК) и других оружаних групација косовских Албанаца с друге стране добро је документован. Након неуспеха међународних напора за решавање сукоба, 23. марта 1999. године Генерални секретар Северно-атлантског споразумног савеза („НАТО“) објавио је почетак ваздушних напада на Савезну Републику Југославију (СРЈ). Ваздушни напади су почели 24. марта 1999. године, а окончани су 8. јуна 1999. године, када је СРЈ пристала да повуче своје снаге са Косова. Дана 9. јуна 1999. године, Међународне безбедносне снаге (КФОР), СРЈ и Република Србија потписале су „војно-технички споразум“ у коме су се сагласиле о повлачењу СРЈ са Косова и присуству међународних безбедносних снага након доношења одговарајуће резолуције Савета безбедности УН-а.
20. Дана 10. јуна 1999. године, Савет безбедности УН-а усвојио је Резолуцију 1244 (1999). Поступајући сходно Поглављу VII Повеље УН-а, Савет безбедности УН-а одлучио је да распореди међународне безбедносне снаге и цивилне представнике – КФОР, односно УНМИК – на територију Косова. Сходно Резолуцији Савета безбедности 1244 (1999), УН-у је дата пуна законодавна и извршна власт за привремену управу на Косову, укључујући спровођење правде. КФОР је имао задатак да успостави „безбедну средину у којој избегла и расељена лица могу безбедно да се врате кући“ и привремено обезбеди „јавни ред и мир“ све док међународни цивилни представници не буду могли да преузму одговорност за овај задатак. УНМИК се састојао из четири главне компоненте или стуба којима су руководиле Уједињене нације (цивилна управа), Високи комесар Уједињених нација за избеглице (хуманитарна помоћ, која је постепено окончана јуна 2000. године), ОЕБС (успостављање институција) и ЕУ (реконструкција и привредни развој). Сваки стуб је био под управом СПГС-а. Резолуцијом Савета безбедности УН-а 1244 (1999) УНМИК је овлашћен да „унапреди и штити људска права“ на Косову у складу са међународно признатим стандардима у погледу људских права.

² Списи на које се Комисија позива при навођењу овог општег прегледа догађаја су следећи: ОЕБС, „Како је виђено и испричано“, 1. том (октобар 1998. – јун 1999) и 2. том (14. јун – 31. октобар 1999); тромесечни извештаји Генералног секретара УН-а о Привременој управи мисије Уједињених нација на Косову; Годишњи извештаји полиције УНМИК-а (2000, 2001); Фонд за хуманитарно право „Отмице и нестанци не-Албанаца на Косову“ (2001); Фонд за хуманитарно право „Косовска књига памћења“ (<http://www.kosovomemorybook.org>); УНМИК-ова канцеларија за нестала лица и судску медицину, Извештај о активностима 2002-2004; Европски суд за људска права, *Бехрами и Бехрами против Француске и Сарамати против Француске, Немачке и Норвешке*, бр. 71412/01 и 78166/01, одлука од 2. маја 2007; Међународна комисија за нестала лица, „Ситуација на Косову: попис“ (2010); подаци које је издао Високи комесар Уједињених нација за избеглице (доступни на адреси www.unhcr.org) и Међународни комитет Црвеног крста (доступни на адреси <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en>).

21. Процene у погледу утицаја сукоба на расељавање популације косовских Албанаца крећу се од приближно 800.000 до 1,45 милиона. Након усвајања Резолуције 1244 (1999), већина косовских Албанаца који су побегли или били насилно избачени из својих кућа током сукоба од стране српских снага вратила се на Косово.
22. У међувремену, припадници неалбанске заједнице – углавном, али не само Срби, Роми и словенски муслимани, као и косовски Албанци за које се сумњало да сарађују са српским властима – постали су мета распрострањених напада од стране наоружаних групација косовских Албанаца. Тренутне процене у вези са бројем расељених косовских Срба крећу се између 200.000 и 210.000. Док је већина косовских Срба и другог неалбанског становништва побегла у ужу Србију и суседне земље, они који су остали постали су жртве системских убистава, отмица, насумичног притварања, сексуалног и родног насиља, пребијања и злостављања.
23. Иако постоји спор око бројки, процењује се да је више од 15.000 лица усмрћено или нестало током и одмах након косовског сукоба (1998-2000. године). Више од 3000 етничких Албанаца и око 800 Срба, Рома и чланова других мањинских заједница нестало је током овог периода. Пронађено је више од половине несталих лица и њихови посмртни остаци идентификовани су до краја 2010. године, док се, од октобра 2012. године, 1766 лица и даље води као нестало код Међународног комитета Црвеног крста (МКЦК).
24. Од јула 1999. године, у склопу напора да се на Косово врати спровођење закона у оквиру владавине права, СПГС је затражио од држава чланица УН-а да подрже постављање 4718 чланова међународне полиције као цивилне компоненте УНМИК-а. Задатак полиције УНМИК-а био је да саветује КФОР у вези са полицијским питањима док полиција не добије довољан број чланова да преузме пуну одговорност за спровођење закона и да ради на развоју косовске полицијске службе. До септембра 1999. године, приближно 1100 међународних полицајаца распоређено је у УНМИК-у.
25. Распоређивање полиције УНМИК-а углавном је завршено до децембра 2000. године, са 4400 чланова особља из 53 земље, и УНМИК је преузео примарну одговорност за спровођење закона у свим крајевима Косова осим у Митровици. Према годишњем извештају полиције УНМИК-а из 2000. године, њој је пријављено 351 киднаповање, 675 убистава и 115 силовања у периоду од јуна 1999. до децембра 2000. године.
26. Услед колапса управљања правдом на Косову, УНМИК је јуна 1999. године успоставио ванредан правосудни систем. Он се састојао од ограниченог броја домаћих судија и тужилаца и функционисао је све до почетка рада редовног правосудног система, јануара 2000. године. Фебруара 2000. године, УНМИК је одобрио именовање међународних судија и тужилаца, најпре у области Митровице, а касније широм Косова, да би ојачао домаћи правосудни систем и гарантовао његову непристрасност. Од октобра 2002. године, у локални правосудни систем интегрисано је 341 локалних судија и тужилаца и 24 међународних. Јануара 2003. године, Генерални секретар УН-а, при подношењу извештаја Савету безбедности о спровођењу Резолуције 1244 (1999) констатовао је да систем полиције и правосуђа на Косову у то време „добро функционише“ и да је „одржив“.

27. Јула 1999. године, Генерални секретар УН-а изјавио је у извештају Савету безбедности да УНМИК већ сматра да је питање несталих лица посебно акутан проблем у погледу људских права на Косову. Новембра 1999. године, при полицији УНМИК-а је основана Јединица за нестала лица (ЈНЛ), која је била задужена за истраживање могуће локације несталих лица и/или гробних места. ЈНЛ, заједно са Централном јединицом за кривичну истрагу (ЦЈКИ) полиције УНМИК-а, а касније наменска Јединица за истрагу ратних злочина (ЈИРЗ), била је одговорна за кривичне аспекте предмета несталих лица на Косову. Маја 2000. године, успостављена је Комисија за проналажење и идентификацију жртава (КПИЖ), којом председава УНМИК, ради проналажења, идентификације и предавања посмртних остатака. Од јуна 2002. године, новооснована Канцеларија за нестала лица и судску медицину (КНЛСМ) при УНМИК-овом Одељењу правде (ОП) постала је једини орган који је овлашћен да утврди где се налазе нестала лица, идентификује њихове посмртне остатке и врати их њиховим породицама. Почевши од 2001. године, на основу Меморандума о разумевању (МоР) између УНМИК-а и Међународне комисије за нестала лица (МКНЛ) са седиштем у Сарајеву, допуњеног додатним споразумом из 2003. године, МКНЛ је спроводио идентификацију посмртних остатака путем ДНК анализе.
28. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области полиције и правосуђа на Косову су престале, а ЕУЛЕКС је преузео пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову.
29. Истог дана, УНМИК и ЕУЛЕКС су потписали МоР о модалитетима и правима и обавезама које проистичу из преноса УНМИК-ових предмета ЕУЛЕКС-у и повезаних списа који се тичу истрага, оптужница и других активности које су у току, а које су предузели УНМИК-ови међународни тужиоци. Убрзо након тога, потписани су слични споразуми у вези са списима којима су се бавиле међународне судије и полиција УНМИК-а. Сви споразуми су обавезивали ЕУЛЕКС да УНМИК-у пружи приступ документима који се односе на радње које су УНМИК-ови органи претходно предузели. Између 9. децембра 2008. и 30. марта 2009. године, сви списи кривичних предмета које су поседовали УНМИК-ово Одељење правде и полиција УНМИК-а би требало да су предати ЕУЛЕКС-у.

В. Околности везане за нестанак г. Б.Р.

30. Жалилац је ћерка г. Б.Р. Према наводима жалиоца, њени родитељи су живели у селу Муштутиште, општина Сува Река, све до доласка УНМИК-а и КФОР-а на Косово јуна 1999. године. Средином јуна 1999. године њена мајка је напустила село из безбедносних разлога и отишла у централну Србију, док је њен отац, г. Б.Р., остао у њиховој кући. Према наводима жалиоца, убрзо након тога г. Б.Р. је отет заједно са неколико српских житеља тог села. Од тада се губи сваки траг г. Б.Р.
31. Жалилац наводи да је пријавила нестанак оца МКЦК-у, Црвеном крсту Србије, међународним тужиоцима у Приштини, полицији и неким другим организацијама. Без обзира на то, никада није добила никакву информацију о судбини свога оца.
32. Дана 28. новембра 2002. године, МКЦК је отворио захтев за проналажење г. Б.Р. Овај

захтев је још увек отворен³, а у њему је као датум последњег контакта са г. Б.Р. или последњих вести о њему наведен 13. јун 1999. године. Такође, његово име је наведено у бази података коју води КНЛСМ при УНМИК-у⁴. У ставци на списку несталих лица на мрежи који води МКНЛ5 наведено је следеће у релевантним деловима који се тичу њега: „Пријављени датум нестанка: 1. јун 1999“, „прикупљено довољно референтних узорака“ и „није пронађен подударни ДНК“.

С. Истрага

33. Спис у поседу Комисије састоји се из докумената које је УНМИК добио од ЕУЛЕКС-а, достављених 24. маја 2011. године, као и докумената добијених из архиве седишта УН-а, достављених Комисији 17. децембра 2012 године. Иако је маја 2011. УНМИК наговестио да је могуће да постоји још докумената у вези са овим списом, дана 4. новембра 2013. године Комисији је потврђено да није добијено више списка.
34. Једини УНМИК-ов документ у спису је штампани примерак из ЈИРЗ-ове базе података полиције УНМИК-а, од дана 21. октобра 2007. године, а у вези са случајем бр. 2005-00169. У њему се помиње г. Б.Р. као жртва, гђа Ђ.Л. као сведок; забележено је да је врста злочина „нестало лице – киднаповање“, датум кривичног дела је 30. јун 1999. У пољу које означава датум када је предмет унет у базу података наведен је 5. септембар 2005. године, исти датум као у пољу „Датум последње допуне“. У резимеу случаја у овом документу поновљени су скоро исти детаљи наводног кривичног дела, као што је горе наведено, премда се наводи и то да је случај пријављен и КФОР-у.
35. У обрасцу прегледа случаја који је потписао међународни тужилац Специјалног тужилаштва на Косову, од 11. фебруара 2009. године, ово кривично дело је квалификовано као Киднаповање, у складу са чланом 64 Кривичног закона Србије и чланом 159 Привременог кривичног закона Косова. У њему је назначено да у датом тренутку није било познатих осумњичених. У пољу „Напомене“ стоји: „Не постоји елемент који би на било који начин омогућио идентификацију починиоца“. У пољу „Одлука“ даље стоји: „Истрага: погледајте код МКЦК-а, КФОР-а, КНЛСМ-а ... и испитајте сведока [sic.]“.
36. Дана 20. јула 2009. године, исти међународни тужилац је потписао захтев за спровођење истраге упућен ЈИРЗ-у при ЕУЛЕКС-у, у којем је полицији наложено да „прибави информације у КНЛСМ-у, МКЦК-у... и да од [sic.] Косовске полиције у Призрену сазна да ли може да пружи неке нове елементе у вези са осумњиченима“. По завршетку истраге, полицији је наложено да „састави извештај о овим наводима у којем ће представити своја сазнања (укључујући преглед сакупљених доказа)“.

³ База података МКЦК-а је доступна на адреси: <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en/pages/search-persons.aspx> http://www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details_popup&l=en (прегледано 15. новембра 2013).

⁴ База података КНЛСМ-а није отворена за јавност. Дана 19. новембра 2013. године, Комисија је прегледала ту базу везано за овај предмет.

⁵ База података МКНЛ-а је доступна на адреси: http://www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details_popup&l=en (прегледано 15. новембра 2013).

37. У прегледу случаја ЈИРЗ-а при ЕУЛЕКС-у, од 28. јуна 2010. године, углавном се понављају информације наведене у обрасцу прегледа случаја од 11. фебруара 2009. Ипак, у пољу „Напомене“ се упућује на „претходни преглед анализе случаја полиције УНМИК-а“ од 27. децембра 2007. године, у којем се препоручује да се ова истрага остави на чекању услед недостатка доказа. Додаје се да је у датом документу прегледа случаја полиције УНМИК-а наведено да је „сведок успео да идентификује осумњичене“. Такође се наводи да није било нових допуна списа од последњег прегледа међународног тужиоца 11. фебруара 2009.
38. У пољу „Препорука“ истог обрасца прегледа случаја наводи се да у овом случају постоји могући сведок; да је „могућност решавања“ овог случаја веома мала. Ипак, као даља препорука стоји да би овај случај требало да се повеже са друга два случаја који имају исти „*modus operandi*, околности и приближан датумом одигравања“. Све ове случајеве „треба даље испитати. Додатни преглед треба извести након истраге”.
39. Спис добијен из архиве УН-а из Њујорка садржи само извештај на седам страна који је српска полиција припремила у вези са нестанком г. Б.Р. У пољу „опис догађаја“ наводи се да је г. Б.Р. остао у кући у селу Муштутиште када је његова жена кренула у централну Србију 13. јуна 1999. и да му се од тог дана губи сваки траг. На предњој страни овог извештаја је руком исписан број 2004-000085.

D. ЕУЛЕКС-ово разјашњење

40. Као што је горе напоменуто (§ 3), 18. децембра 2009. Комисија је затражила од ЕУЛЕКС-а да обезбеди додатне информације у вези са четрдесет три жалбе уложене Комисији. У свом одговору од дана 23. марта 2011, службеници ЕУЛЕКС-а су објаснили да су претражили доступне изворе, укључујући списак предмета „пронађен јула 2009. у соби Архива у згради за обуку полиције (УНМИК их није званично предао ЕУЛЕКС-у јер нису више „активни“ већ обустављени, завршени или затворени)“.
41. У истом одговору ЕУЛЕКС је додао да претрага није била исцрпна јер доступни извори нису пружили информације о следећем:
- предметима, кривичним извештајима или информацијама које полиција УНМИК-а уопште није предала тужиоцима УНМИК-а и који никад нису ни доспели до тужилаца УНМИК-а;
 - предметима које је обрађивала полиција УНМИК-а, који су затим предати локалној полицији или тужиоцима, а да то није пријављено УНМИК-у или тужиоцима ЕУЛЕКС-а;
 - многим предметима које су обрађивали тужиоци УНМИК-а пре него што је УНМИК-ово ОП креирало централизован регистар предмета 2003. године.
42. Ипак, претрага ЕУЛЕКС-ових списа довела је до информација о само два случаја наведена у захтеву Комисије од 18. децембра 2009. За преостали четрдесет један случај, укључујући жалбу гђе Ђ.Л, нису пронађени списи, нити друге информације. ЕУЛЕКС није могао да потврди да ли су „полиција и/или тужиоци УНМИК-а уопште испитали“ случајеве за које нису пронађени списи.

III. ЖАЛБА

43. Жалилац се жали на наводни пропуст УНМИК-а да ваљано истражи отмицу и нестанак г. Б.Р. У том погледу, Комисија сматра да се жалилац позива на повреду процедуралног аспекта члана 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП).
44. Жалилац се такође жали на душевну бол и патњу које су наводно проузроковане њој и њеној породици овом ситуацијом. У том погледу, Комисија сматра да се жалилац ослања на члан 3 ЕКЉП.

IV. ПРАВО

A. Наводно кршење процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП

1. Опсег разматрања Комисије

45. Пре него што започне разматрање меритума жалбе, Комисија би желела да разјасни домен свог разматрања.
46. При одлучивању о томе да ли сматра да је дошло до повреде члана 2 (процедуралног проширења) и члана 3 ЕКЉП, Комисија узима у обзир постојећу судску праксу, нарочито ону Европског суда за људска права. Међутим, Комисија је такође свесна чињенице да се жалбе упућене њој значајно разликују од оних које су поднете Суду. Као прво, тужена страна није држава, већ привремена међународна територијална управа овлашћена да обавља привремене дужности на Косову. За УНМИК се не везују никакве сумње у погледу материјалних обавеза сходно члану 2 ЕКЉП. Друго, док су они који су осумњичени за наводна убиства и/или отмице недржавни актери у ограниченом броју предмета пред Европским судом, такви су сви осумњичени у предметима пред Комисијом, углавном, али не искључиво, повезани са сукобом. Комисија мора узети у обзир ове факторе при процени процедуралних позитивних обавеза међудржавне организације у погледу поступака учињених од стране трећих страна на територији над којом има привремену законодавну, извршну и судску контролу.
47. Комисија напомиње да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно следећим инструментима који се тичу људских права: Универзалној декларацији о људским правима, Европској конвенцији о људским правима и њеним протоколима, Међународном споразуму о грађанским и политичким правима (МСГПП), Међународном споразуму о економским, социјалним и културним правима, Међународној конвенцији о уклањању свих видова расне дискриминације, Конвенцији о уклањању свих видова дискриминације жена, Конвенцији против мучења и осталог окрутног, нечовечног и понижавајућег поступања или кажњавања, Конвенцији о правима детета.

48. Комисија такође напомиње да, према члану 1.2 УНМИК-ове Уредбе бр. 2006/12 од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права, Комисија „треба да проучи жалбе уложене од стране било које особе или групе особа које тврде да су жртве кршења (својих) људских права од стране УНМИК-а“. Из тога следи да једино поступци или пропусти који се могу приписати УНМИК-у леже у оквиру надлежности Комисије *ratione personae*. У том погледу, треба напоменути, као што је горе наведено, да од 9. децембра 2008. године, УНМИК више не спроводи извршну власт над косовским судским системом и системом за спровођење закона. УНМИК стога не сноси одговорност за било какво кршење људских права наводно почињено од стране тих тела. У погледу тога што се жалиоци жале на поступке који су се догодили након овог датума, они леже ван надлежности Комисије *ratione personae*.
49. Такође, Комисија наглашава да, што се тиче њене надлежности *ratione materiae*, из члана 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 следи да она може испитати само жалбе које се односе на наводно кршење људских права. То значи да она може да разматра само поступке или пропусти који су предмет жалбе због тога што нису у складу са међународним инструментима људских права наведеним горе у тексту (видети § 47). У конкретним случајевима убистава и нестанака под околностима опасним по живот, није улога Комисије да замени надлежне органе у истрази случаја. Њен задатак је ограничен на разматрање ефикасности кривичне истраге таквих убистава и нестанака, у светлу процедуралних обавеза које проистичу из члана 2 ЕКЉП.
50. Комисија даље напомиње да, сходно члану 2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, она има правну надлежност једино над „жалбама које се односе на наводна кршења људских права до којих је дошло 23. априла 2005. или касније или су произашла из чињеница насталих пре овог датума, при чему су ове чињенице проузроковале континуирано кршење људских права“. Следи да догађаји који су се одиграли пре 23. априла 2005. године генерално леже ван надлежности Комисије *ratione temporis*. Међутим, у мери у којој такви догађаји проузрокују континуирану ситуацију, Комисија има надлежност да разматра жалбе које се односе на ту ситуацију (видети предмет Европског суда за људска права (ЕСЉП), Велико веће [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, бр. 16064/90 и остали, пресуда од 18. септембра 2009, §§ 147-149; ЕСЉП, *Кинар против Турске* [ВВ], бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 136, ЕКЉП 2001-IV).

2. Поднесци страна

51. Жалилац се, у суштини, жали на повреду права која се тиче изостанка адекватне кривичне истраге у вези са отмицом и нестанком г. Б.Р. Жалилац такође наводи да није била обавештена о томе да ли је истрага спроведена и који је био њен резултат.
52. У својим примедбама на меритум жалбе, СПГС је најпре сагласан са тиме да „мора постојати обавеза која ће довести до спровођења ефикасне истраге смртних случајева до којих је дошло услед опште употребе силе и незаконитог убијања. Облик или степен истраге којим ће се остварити намере прописане чланом 2 и 3 ЕКЉП зависиће од околности“.
53. СПГС такође наводи да „породице несталих лица имају право да сазнају судбину својих несталих чланова“, што, према СПГС-у, укључује право на „тачну идентификацију свих пронађених тела како би могли да утврде да ли је њихов члан

међу мртвима и, уколико јесте, на информације о томе где је тело пронађено и како је особа умрла итд“. СПГС даље наводи да „породица такође има право да сахрани тело преминулог члана, уколико и када оно буде пронађено“. Као „основну активност која је неопходна са наведеног становишта“ СПГС наводи форензичку истрагу, која укључује „претрагу наводних гробова, ексхумацију, аутопсије, упоређивање анте-мортем и пост-мортем података, ДНК тестове, информисање породица и враћање пронађених тела и личних предмета породицама“.

54. СПГС у начелу не оспорава чињеницу да је УНМИК, почевши од 11. јуна 1999, преузео одговорност да спроведе ефикасну истрагу нестанка г. Б.Р., у складу са општом обавезом обезбеђивања ефикасне примене домаћих закона којима се штити право на живот, која му је прописана Резолуцијом 1244 Савета безбедности УН-а (из 1999. године) (видети § 21 горе у тексту) и накнадно дефинисана Уредбом УНМИК-а бр. 1999/1 *о овлашћењима Привремене управе на Косову* и касније Уредбом УНМИК-а бр. 1999/24 *о закону примењивом на Косову* и чланом 2 ЕКЈП.
55. У том погледу, СПГС наглашава да ова обавеза „проистиче из процедуралне обавезе [сходно члану 2 ЕКЈП-а] спровођења ефикасне званичне истраге у случају када смрт настане под сумњивим околностима које се не приписују државним актерима“. Он даље тврди да, генерално, при разматрању тога да ли је УНМИК испунио своје процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЈП, Комисија мора узети у разматрање посебне околности на Косову у то време.
56. Он сматра да је таква обавеза, у суштини, двострука, укључујући „(i) обавезу да се кроз истрагу утврди судбина и/или локација нестале особе и (ii) обавезу да се спроведе истрага којом може да се утврди да ли је смрт проузрокована незаконито, а која ће, такође, довести до идентификације и кажњавања лица одговорних за нестанак и/или смрт несталог лица“.
57. СПГС прихвата чињеницу да је г. Б.Р. нестао под околностима опасним по живот. При опису временског периода током којег је он нестао, СПГС наводи да је „јуна 1999. безбедносна ситуација била напета: КФОР је још увек радио на развоју снаге довољне за одржавање јавне безбедности и реда и мира, те се догодио одређени број озбиљних кривичних инцидената чије су мете били косовски Срби, укључујући отмице и убиства“.
58. СПГС тврди да у својој судској пракси по питању члана 2 Европски суд за људска права наводи да треба узети у обзир потешкоће настале након сукоба и проблеме који су ограничавали истражне органе у истрази оваквих случајева. У том погледу, СПГС подсећа на пресуду од 15. фебруара 2011. године коју је донео Европски суд за људска права по предмету *Палић против Босне и Херцеговине*, у којој је, у ставу 70, наведено следеће:

„Суд узима у обзир комплексну ситуацију у Босни и Херцеговини, нарочито у првих десет година након рата. У таквој пост-конфликтној ситуацији, оно што представља немогућ и/или несразмеран терет мора да се мери врло конкретним чињеницама и контекстом. С тим у вези, Суд напомиње да је више од 100.000 људи убијено, скоро 30.000 људи је нестало, а више од два милиона људи је расељено

током рата у Босни и Херцеговини. Избор је неизбежно морао да се направи у смислу послератних приоритета и ресурса [...]“.

59. Са становишта СПГС-а, у периоду након сукоба на Косову, УНМИК се суочио са веома сличном ситуацијом, када је на хиљаде људи расељено или је нестало. Многи људи који су нестали отети су, убијени, и сахрањени у необележеним гробовима на територији Косова или ван ње, што је умногоме отежало проналажење и повратак њихових посмртних остатака.
60. СПГС објашњава да је у јуну 2002. године УНМИК формирао КНЈСМ који је у оквиру свог мандата требало да утврди судбину несталих лица; међутим, он се суочио са многим изазовима на почетку свог рада због претходно урађеног, углавном од стране актера независних од УНМИК-а. Конкретно, СПГС наводи да је сакупљање доказа о ратним злочинима почело са доласком НАТО-а 1999. године, са независним тимовима из неколико земаља који су функционисали под слабом координацијом МКТЈ-а. Недостатак стандардних радних процедура или централизације довео је до проблема са доказима прикупљеним у овој фази. Године 2000, МКТЈ је спровео велику, централизовану, форензичку операцију у ораховачкој мртвачници, где је применио стандардне радне процедуре за све форензичке тимове осим британског, који је функционисао независно у Приштини. СПГС наводи да су, у покушају да покажу да су злочини били систематски и широко распрострањени, тимови МКТЈ подвргли што је више тела могуће обдукцији, а идентификацију су обављали у малој мери или је нису обављали уопште; штавише, неидентификована тела која су ексхумирана 1999. године поново су сахрањена на локацијама које још увек нису познате КНЈСМ. Након што је МКТЈ окончао своје ангажовање 2000. године, ЈНЛ при полицији УНМИК-а наставио је истраге несталих лица у мањем обиму, „*ex-officio*“, без икакве шире стратегије у погледу оптужнице“. Услед тога, прикупљен је велики број неструктурисаних информација.
61. СПГС такође тврди да је проналажење и идентификовање несталих лица у овом контексту представљало веома тежак и дуготрајан задатак, и да тај процес још увек траје. У гробницама је пронађено још тела и у току је идентификација и повраћај посмртних остатака члановима породице, често на основу информација садржаних у КНЈСМ-овим списима. Он додаје да је процес успостављања система који може ефикасно да се бави нестанцима и другим озбиљним кршењима међународног хуманитарног права био разумљиво постепен на Косову. Тај процес је такође зависио од одређеног броја актера ван УНМИК-ове контроле, као што су МКНЛ, МКЦК и локалне организације које се баве питањима несталих лица. СПГС додаје да, упркос свим проблемима који су се појавили, и „имајући у виду број решених случајева несталих лица, мора се признати да је активност КНЈСМ значајно допринела утврђивању локације и судбине многих несталих лица из сукоба на Косову. Међутим, једноставно није било могуће пронаћи све нестале у датом временском оквиру користећи ресурсе доступне у том тренутку“.
62. СПГС даље тврди да је од фундаменталног значаја за спровођење ефикасних истрага професионална, добро обучена и добро опремљена полиција, која није постојала на Косову након сукоба. У том „полицијском вакууму“ након завршетка сукоба, УНМИК је морао да испочетка изгради нову полицијску службу на Косову, што представља један дуготрајан и изазован задатак који, према наводу СПГС-а, још увек траје. СПГС

такође наводи да се полиција УНМИК-а суочила са бројним изазовима током вршења функција спровођења закона, које јој је постепено преносио КФОР у периоду 1999-2000. године. У том погледу, он упућује на Годишњи извештај полиције УНМИК-а за 2000. годину, у коме се даје следећи опис ситуације:

„Полиција УНМИК-а је морала да ради у послератном окружењу у ком је затекла беживотна тела и опљачкане и спаљене куће. Етничко насиље је избијало у виду илегалних исељавања, принудних одузимања имовине, спаљивања кућа и физичког насиља над заједницама широм Косова. Бес и тензија су били јако изражени међу свим етничким групама, а појачавали су их извештаји о несталим и умрлим особама. За полицију УНМИК-а је постао императив да успостави ред и да брзо изгради оквир за упис и истрагу злочина.

Све ово је морало да се уради уз ограничене физичке и људске ресурсе. Пошто је ово била прва извршна мисија у историји УН-а, било је неопходно да се на терену разраде концепт, планирање и спровођење. Због двадесет различитих националности које су учествовале на почетку, полицијским руководиоцима је представљало изазован задатак да установе уобичајену праксу за постизање оптималних резултата у једном високо ризичном окружењу.“

63. СПГС наводи да су припадници међународне полиције УНМИК-а морали да се прилагоде спровођењу истрага на страниј територији и у страниј земљи, са ограниченом подршком Косовске полиције која је још увек била у развоју. Он даље наводи да су ови истражитељи често наилазили на ситуације где појединци који су поседовали релевантне информације о локацији и судбини несталих лица нису желели да открију такве информације нити путем разговора са полицијом УНМИК-а нити добровољним откривањем информација. Према наводима СПГС-а „поменута ограничења су спречила [...] полицију УНМИК-а да спроведе све истраге на начин [...] који се користи, или који се бар очекује, у државама са боље развијеним институцијама које се не суочавају са ситуацијама проистеклим из недавног сукоба“.
64. У погледу појединости из ове жалбе по члану 2 ЕКЉП, СПГС најпре напомиње да је, упркос бројним покушајима, УНМИК успео да прибави само ограничени број докумената везаних за кривичну истрагу у вези са нестанком г. Б.Р. Стога је своје примедбе засновао искључиво на изјавама које је жалилац дала Комисији и „документима добијеним од Канцеларије за нестала лица при УНМИК-у“. Ипак, СПГС наводи да предметни спис који се претходно налазио код УНМИК-овог КНЛСМ није достављен.
65. У погледу детаља истраге у вези са нестанком г. Б.Р., СПГС наводи да је ЈНЛ полиције УНМИК-а отворио овај случај 2000. године. СПГС даље наводи да „изгледа да је истражна радња УНМИК-а остала на чекању... због недостатка информација или трагова који би омогућили даљу смислену истрагу и сврставање овог случаја међу приоритете у односу на друге случајеве“. Полиција УНМИК-а је очигледно размотрила ову истрагу 2007. године и „оставила предмет на чекању због недостатка доказа“. Када је предмет пренет на ЕУЛЕКС, поново је размотрен 2009. године, после чега је послат на испитивање ЕУЛЕКС-овом ЈИРЗ-у. ЕУЛЕКС-ов ЈИРЗ је још једном размотрио предмет 2010. године, при чему је назначено да постоје веома мали изгледи да се он

реши, али да се препоручује да се и даље ради на њему. Према наводу СПГС-а, „истрага траје и даље“.

66. СПГС такође наглашава је да је могуће шестомесечно кашњење у пријављивању нестанка г. Б.Р. могло да доведе до „недостатка свежих трагова које би истражитељи пратили и могућег одласка сведока“, што је „највероватније отежало проналажење [тог лица]“. По мишљењу СПГС-а, овај аргумент подржава чињеница да је МКЦК отворио захтев за проналажење у вези са г. Б.Р. тек 28. новембра 2002. године.
67. СПГС додаје да је „очигледно да је полиција УНМИК-а покренула и спровела истрагу у вези са нестанком [г. Б.Р.]; међутим, ова истрага није довела до проналажења или утврђивања судбине [тог лица] до тренутка када је спис пренет на ЕУЛЕКС“.
68. СПГС закључује коментар наводећи да је „полиција УНМИК-а предузела истражне мере у складу са процедуралним захтевима из члана 2 како би утврдила где се налази г. Б.Р.“. По мишљењу СПГС-а, није дошло до нарушавања захтева из члана 2 ЕКЉП.
69. Имајући у виду чињеницу да постоји могућност да има још информација, СПГС такође задржава право УНМИК-а да достави додатне примедбе по овом питању. Међутим, Комисија није примила додатна саопштења у вези са тим.

3. Процена Комисије

70. Комисија сматра да се жалилац позива на повреду процедуралне обавезе која проистиче из права на живот, загарантованог чланом 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП) јер полиција УНМИК-а није спровела ефикасну истрагу у вези са нестанком г. Б.Р.

а) Подношење релевантних списа

71. На захтев Комисије, СПГС је доставио копије докумената везаних за ову истрагу које је УНМИК могао да добије. СПГС је такође напоменуо да “постоји могућност да има још информација које нису садржане у [достављеним] документима“ и да су „информације на које се УНМИК ослања можда ...непотпуне“, стога саветује да би „можда било корисно да ХРАП затражи потребне информације директно од ЕУЛЕКС-а“. Дана 4. новембра 2013. године, УНМИК је потврдио Комисији да се достављање може сматрати завршеним (видети §§ 16, 17 и 33 горе у тексту).
72. Као што је горе напоменуто (§ 3 и 40), Комисија је такође затражила од ЕУЛЕКС-а да обезбеди додатне информације у вези са овим предметом, али ЕУЛЕКС није могао то да уради (видети § 42 горе у тексту).
73. Комисија напомиње да је у члану 15 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 наведено да Комисија може затражити од УНМИК-а да поднесе било који документ и да је СПГС обавезан да сарађује са Комисијом и пружи неопходну помоћ, што посебно укључује пружање докумената и информација релевантних за жалбу. У том погледу, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права да треба да се извуку закључци на основу понашања тужене стране током поступка, укључујући њен пропуст

„да достави информације које има, без одговарајућег објашњења“ (видети предмет *Челикбилек против Турске*, бр. 27693/95, пресуда ЕСЉП од 31. маја 2005, § 56).

74. Комисија такође напомиње да је правилно одржавање истражних списа који се тичу таквих кривичних дела као што су убиства и нестанци, од отварања истрага до њихове предаје, кључно за наставак таквих истрага и пропуст да се то учини могао би стога сâм по себи покренути питања сходно члану 2.
75. Комисија није у позицији да сама провери потпуност примљених истражних списа. Комисија ће стога проценити меритум жалбе на основу докумената који су јој доступни (у том смислу, видети предмет *Чекојев против Русије*, бр. 39358/05, пресуда ЕСЉП од 15. марта 2011, § 146).
- b) *Општа начела која се тичу обавезе спровођења ефикасне истраге сходно члану 2*
76. Прво, Комисија сматра да скоро потпун недостатак истражних списа покреће питања терета доказивања. У том погледу, Комисија се позива на приступ Европског суда за људска права, као и Комитета Уједињених нација за људска права (КЉП) по овом питању. Опште правило је да страна која износи предлоге чињеница има обавезу да их докаже, али ово није строго правило.
77. Ако се следи ово опште правило, у фази утврђивања прихватљивости подносилац захтева мора да представи чињенице којима подржава наводе о одговорности државе, односно да успостави *prima facie* случај против власти (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Артико против Италије*, бр. 6694/74, пресуда од 13. маја 1980, §§ 29-30, серија А бр. 37; ЕСЉП, *Тоџу против Турске*, бр. 27601/95, пресуда од 31. маја 2005, § 95). Међутим, Европски суд надаље сматра да „...када догађаји који су предмет жалбе леже у потпуности, или у већем делу, унутар искључивог знања власти... може се сматрати да терет доказивања онда лежи на властима у смислу пружања задовољавајућег и убедљивог објашњења“ (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 50, при §§ 183-184).
78. Европски суд такође наводи да је „...на Влади да дефинитивно аргументује зашто предметна документа не могу да послуже као потврда за изјаве које су дали подносиоци захтева или да пружи задовољавајуће и убедљиво објашњење тога како су се предметни догађаји одиграли, а ако то не учини, биће покренуто питање сходно члану 2 и/или члану 3 Конвенције“ (видети ЕСЉП, *Акум и остали против Турске*, бр. 21894/93, пресуда од 24. јуна 2005, § 211, ЕКЉП 2005-II (делови)). Суд додаје да „...ако оне (власти) затим не доставе суштинске документе како би омогућиле Суду да установи чињенице или ако не доставе задовољавајуће и убедљиво објашњење, могу се извући чврсти закључци“ (видети ЕСЉП, *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад, при § 184; видети такође, КЉП, *Бенаниза против Алжира*, Разматрања од 26. јула 2010, § 9.4, ЦГПП/Ц/99/Д/1588/2007; КЉП, *Башаша против Либијске Арапске Цамахирије*, Разматрања од 20. октобра 2010, § 7.2, ЦГПП/Ц/100/Д/1776/2008).
79. Комисија разуме да се међународна судска пракса развила у контексту у коме је Влада о којој је овде реч можда умешана у суштинске оптужбе, што није случај са УНМИК-ом. Комисија ипак сматра да, пошто се документација налазила под искључивом

контролом УНМИК-ових органа, бар до предаје ЕУЛЕКС-у, може да се примени начело да се „чврсти закључци“ могу извући из недостатка документације.

80. Друго, Комисија напомиње да је позитивна обавеза истраживања нестанака широко прихваћена у међународном праву о људским правима, макар од случаја Интерамеричког суда за људска права (ИАСЉП) *Веласкез-Родригез* (видети случај *Веласкез-Родригез против Хондураса*, пресуда ИАСЉП од 29. јула 1988, серија Ц бр. 4). Комитет за људска права Уједињених нација (КЉП) такође наводи да позитивна обавеза проистиче из члана 6 (право на живот), члана 7 (забрана окрутног и нечовечног поступања) и члана 9 (право на слободу и безбедност особе), тумачено заједно са чланом 2 (3) (право на ефикасан правни лек) МСГПП (видети Комитет за људска права при Уједињеним нацијама (КЉП), Општи коментар бр. 6, 30. април 1982, § 4; КЉП, Општи коментар бр. 31, 26. мај 2004, §§ 8 и 18, СГПП/Ц/21/Рев.1/Дод. 13); видети такође, између осталог, КЉП, *Мухамед Ел Авани против Либијске Арапске Џамахирије*, саопштење бр. 1295/2004, разматрања од 11. јула 2007, СГПП/Ц/90/Д/1295/2004). Обавеза истраживања нестанака и убистава такође је утврђена у Декларацији УН-а о заштити свих особа од принудног нестанка (А/Res/47/133, 18. децембар 1992) и додатно је разрађена у смерницама УН-а као што су Приручник УН-а о ефикасној превенцији и истрази ванправних арбитражних и преких егзекуција (1991) и „Смернице о спровођењу истрага Уједињених нација у вези са наводним масакрима“ (1995). Важност обавезе је потврђена усвајањем Међународне конвенције за заштиту свих особа од принудног нестанка 2006. године, која је ступила на снагу 23. децембра 2010. године.
81. Да би се бавила тврдњама жалиоца, Комисија се осврће на добро утврђену судску праксу Европског суда за људска права о процедуралним обавезама сходно члану 2 ЕКЉП. Суд је сматрао да „Обавеза заштите права на живот сходно члану 2 Конвенције, тумачена заједно са општом дужношћу државе сходно члану 1 Конвенције 'да осигура свакоме унутар [своје] надлежности права и слободе дефинисане у Конвенцији', имплицитно захтева постојање неког облика ефикасне званичне истраге када су појединци убијени“ (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Мекен и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 27. септембра 1995, § 161, Серија А бр. 324; и ЕСЉП, *Каја против Турске*, пресуда од 19. фебруара 1998, § 86, Извештаји 1998-I; видети такође ЕСЉП, *Јасинкис против Летоније*, бр. 45744/08, пресуда од 21. децембра 2010, § 71). Обавеза спровођења такве истраге проистиче у свим случајевима убистава и осталих сумњивих смртних случајева, без обзира на то да ли су починиоци приватна лица или државни агенти, или су непознати (видети ЕСЉП, *Коледи против Бугарске*, бр. 1108/02, пресуда од 5. новембра 2009, § 191)
82. Европски суд за људска права је такође навео да процедурална обавеза пружања неког облика ефикасне званичне истраге такође постоји када је појединац нестао под околностима опасним по живот и није ограничена на случајеве када је очигледно да је нестанак проузрокован од стране државног агента (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен у § 50 изнад у тексту, при § 136).
83. Надлежни органи морају сами предузети радње када им се скрене пажња на одређени предмет и не смеју препустити подношење формалне жалбе или преузимање одговорности за спровођење било каквих истражних поступака иницијативи блиских сродника (видети ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, бр. 21689/93, пресуда

од 6. априла 2004, § 310, видети такође ЕСЈП, *Исајева против Русије*, бр. 57950/00, пресуда од 24. фебруара 2005, § 210).

84. Успостављајући стандарде ефикасне истраге, Суд је навео да „истрага, поред независности, приступачности за породицу жртве, спровођења разумном брзином и експедитивношћу и пружања довољног елемента јавне критике истраге и њених резултата, такође мора бити ефикасна у смислу да може довести до утврђивања тога да ли је смрт изазвана незаконитим путем и, ако је то случај, до идентификације и кажњавања одговорних лица (видети ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 50; при § 191; видети такође ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, бр. 4704/04, пресуда од 15. фебруара 2011, § 63). То није обавеза пружања резултата, већ употребе средстава. Надлежни органи морају предузети све могуће разумне кораке да би обезбедили доказе који се тичу инцидента, укључујући, између осталог, сведочења очевидаца, форензичке доказе и, када је то применљиво, аутопсију која пружа потпун и тачан запис о повреди и објективну анализу клиничких налаза, укључујући узрок смрти. Сваки недостатак у истрази који спречава да се њоме установи узрок смрти или одговорна особа или особе ствара ризик да таква истрага неће испунити овај стандард (видети ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен горе у тексту, при § 312 и *Исајева против Русије*, наведен горе у тексту, при § 212).
85. Конкретно, закључак истражитеља мора да се заснива на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Пропуст праћења очигледног следа истраге нарушава, у одлучујућој мери, могућност да се њоме утврде околности случаја и идентитет одговорних лица (видети ЕСЈП, *Колеви против Бугарске*, наведен у § 81, при § 201). Међутим, природа и степен разматрања којима се испуњава минимални праг ефикасности истраге зависи од околности конкретног случаја. Они се морају проценити на основу релевантних чињеница и у погледу практичних реалних околности истражних радњи (видети ЕСЈП, *Велсеа и Мазаре против Румуније*, бр. 64301/01, пресуда од 1. децембра 2009, § 105).
86. Чак и у погледу особа које су нестале и касније пронађене мртве, што није случај у овом конкретном предмету, Суд је навео да се поступцима ексхумације и идентификације посмртних остатака не исцрпљује обавеза сходно члану 2 ЕКЈП. Суд сматра да „процедурална обавеза која проистиче из нестанка генерално не престаје све док су локација и судбина особе неизвесни, те је она стога континуираног карактера“ (случај ЕСЈП *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 84 изнад, при § 46; у истом смислу, случај ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 50, при § 148, *Аслаканова и остали против Русије*, бр.). 2944/06 и остали, пресуда од 18. децембра 2012, § 122). Међутим, Суд такође наглашава да ова процедурална обавеза „не престаје да постоји чак ни након проналажења тела... Тиме се расветљава само један аспект судбине несталог лица и генерално остаје обавеза да се објасни нестанак и смрт, као и да се идентификује и кривично гони сваки починитељ незаконитих дела који има везе са тим нестанком и смрћу“ (случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад, у истом смислу случај *Варнава и остали против Турске*, предмет ЕСЈП [ВВ] наведен изнад, у § 50, при § 145). Иако проналажење и накнадна идентификација посмртних остатака жртве сами по себи могу представљати значајан успех, процедурална обавеза сходно члану 2 и даље постоји (видети случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЈП наведен изнад).

87. Што се тиче захтева за јавним надзором, Суд је даље навео да мора постојати довољан елемент јавног надзора над истрагом или њеним исходима да би се осигурала одговорност у пракси, као и у теорији. Потребан степен јавног надзора може се знатно разликовати од случаја до случаја. Међутим, у свим случајевима, сродник жртве мора бити укључен у поступак у оној мери која је неопходна за заштиту његових или њених легитимних интереса (видети *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен у § 83 изнад, при §§ 311-314; *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 83, при §§ 211-214 и случајеве наведене у њему).“ ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, бр. 55721/07, пресуда од 7. јула 2011, § 167, ЕКЉП 2011).

88. Суд је такође истакао огроман значај који ефикасна истрага има у утврђивању истине о ономе што се догодило, не само због породица жртава, већ и због жртава сличних злочина, као и опште јавности, која има право да сазна цео догађај (ЕСЉП [ББ], *Ел Масри против Бивше југословенске републике Македоније*, бр. 39630/09, пресуда од 13. децембра 2012, § 191). Уједињене нације су такође уверене у значај права на истину. Као што је то рекао Генерални секретар УН-а: „право на истину подразумева свест о потпуној и комплетној истини о догађајима који су се одиграли, карактеристичним околностима везаних за њих и о учесницима у њима. Што се тиче несталих лица... то подразумева и право да се сазна судбина жртве и место на коме се она налази“ (видети Извештај Генералног секретара УН-а, *Нестала лица*, А/67/267, 8. август 2012, § 5; видети такође КЉП, Резолуције 9/11 и 12/12: *Право на истину*, 24. септембар 2008. и 12. октобар 2009)

с) *Применљивост члана 2 на контекст Косова*

89. Комисија је свесна чињенице да је до нестанка г. Б. Р. дошло убрзо након распоређивања УНМИК-а на Косову након оружаног сукоба, када су били распрострањени криминал, насиље и мањак безбедности.

90. Са своје стране, СПГС не оспорава да је УНМИК имао обавезу да истражи овај предмет сходно члану 2 ЕКЉП. Међутим, према наводима СПГС-а, јединствене околности које се односе на косовски контекст и распоређивање УНМИК-а у првој фази његове мисије треба да буду узете у разматрање при процени питања да ли је ова истрага у сагласности са чланом 2 ЕКЉП. У суштини, СПГС тврди да на УНМИК није могуће применити исте стандарде који се примењују на државу у уобичајеној ситуацији.

91. Комисија сматра да ово покреће два главна питања: прво питање је да ли стандарди члана 2 настављају да се примењују у ситуацији када постоји сукоб или опште насиље, а друго је да ли треба сматрати да се такви стандарди у потпуности примењују на УНМИК.

92. Што се тиче применљивости члана 2 на УНМИК, Комисија подсећа да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно одређеним инструментима који се тичу људских права, укључујући ЕКЉП. С тим у

вези, Комисија је већ закључила да је тачно да се привремени карактер УНМИК-а и тешкоће с њим у вези морају прописно узети у обзир у погледу бројних ситуација, али ни у ком случају се ови елементи не смеју схватити као изговор за смањење стандарда у поштовању људских права, који су прописно уграђени у мандат УНМИК-а (видети случај ХРАП, *Милогорић и остали*, бр. 38/08 и остали, мишљење од 24. марта 2011, § 44; случај *Бериша и остали*, бр. 27/08 и остали, мишљење од 23. фебруара 2011, § 25; случај *Лалић и остали*, бр. 09/08 и остали, мишљење од 9. јуна 2012, § 22).

93. У погледу применљивости члана 2 на ситуације у којима постоји сукоб или опште насиље, Комисија подсећа да је Европски суд за људска права утврдио применљивост члана 2 на постконфликтне ситуације, укључујући оне у земљама бивше Југославије (видети, између осталих примера, случај ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 84 и случај ЕСЈП, *Јуларић против Хрватске*, бр. 20106/06, пресуда од 20. јануара 2011). Суд даље наводи да процедурална обавеза сходно члану 2 наставља да се примењује на „различите безбедносне околности, укључујући оне у контексту оружаног сукоба“ (видети ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад у § 87, при § 164; видети такође случај *Гулеч против Турске*, пресуда ЕСЈП од 27. јула 1998, § 81, Извештаји 1998-IV; случај *Ерги против Турске*, пресуда ЕСЈП од 28. јула 1998, §§ 79 и 82, Извештаји 1998-IV; случај *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен изнад у § 83, при §§ 85-90, 309-320 и 326-330; случај *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 83, при §§ 180 и 210; случај *Канлибаш против Турске*, бр. 32444/96, пресуда ЕСЈП од 8. децембра 2005, §§ 39-51).
94. Суд је признао да „када до смрти [и нестанака] које треба истражити према члану 2 дође под околностима општег насиља, оружаног сукоба или побуне, истражитељи могу наићи на препреке и конкретна ограничења могу захтевати употребу мање ефикасних мера истраге или могу довести до одлагања истраге“ (видети случај ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад при §164; ЕСЈП, *Базоркина против Русије*, бр. 69481/01, пресуда од 27. јула 2006, § 121). Суд је ипак закључио да „обавеза према члану 2 која се тиче заштите живота подразумева да, чак и у тешким безбедносним условима, морају бити предузети сви разумни кораци како би се обезбедила ефикасна, независна истрага у вези са наводним кршењима права на живот (видети, између осталих примера, ЕСЈП, случај *Каја против Турске*, наведен у § 81 изнад, при §§ 86-92; ЕСЈП, случај *Ерги против Турске*, наведен изнад, при §§ 82-85; *Танрикулу против Турске*, ЕСЈП [ВВ], бр. 23763/94, пресуда од 8. јула 1999, §§ 101-110, ЕКЈП 1999-IV; ЕСЈП, *Кашијев и Акајева против Русије*, бр. 57942/00 и 57945/00, пресуда од 24. фебруара 2005, §§ 156-166; ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен изнад у §§ 215-224; ЕСЈП *Мусајев и остали против Русије*, бр. 57941/00 и остали, пресуда од 26. јула 2007, §§ 158-165).
95. Слично томе, КЈП је закључио да се право на живот, укључујући процедуралне гаранције, сматра врховним правом од кога није дозвољено никакво одступање чак ни у ванредним околностима када је угрожен живот нације (видети, КЈП, Општи коментар бр. 6, наведен изнад у § 80, при § 1; КЈП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, саопштење бр. 1447/2006, разматрања од 22. априла 2009, § 11.2, СГПП/Ц/95/Д/1447/2006). Такође, КЈП је напоменуо применљивост чланова 2 (3), 6 и 7 МСГПП, уз посебни осврт на УНМИК-ову обавезу да спроведе ваљане истраге у вези са нестанцима и отмицама на Косову (видети КЈП, Закључне примедбе

Комитета за људска права: Косово (Србија), 14. август 2006, §§ 12-13, СПП/Ц/УНК/ЦО/1).

96. Комисија разуме потешкоће са којима се УНМИК сусрео током прве фазе свог ангажовања. Комисија напомиње да је одговарајућа важност која је дата питању несталих лица на Косову значила да је УНМИК морао да узме у обзир како хуманитарну, тако и кривичну димензију ситуације. Конкретно, Комисија сматра да су важност која се приписује кривичним истрагама и потешкоће на Косову које су ограничиле могућност истражних органа да спроведу такве истраге, као што је описао СПГС, довеле до тога да од кључног значаја буде да УНМИК од самог почетка успостави окружење које погодује обављању значајних истрага. Ово подразумева успостављање система који обухвата елементе попут приписивања свеобухватне одговорности по питању надзора и праћења напретка истрага, обезбеђивања редовних извештаја о напретку истрага као и поступка прописне предаје случајева међу службеницима или јединицама полиције УНМИК-а. Такав систем би такође требало да узме у обзир потребу за заштитом жртава и сведока (видети, *mutatis mutandis*, случај *P.P. и остали против Мађарске*, бр. 19400/11, пресуда ЕСЉП од 4. децембра 2012, §§ 28-32), као и да се размотри нарочита рањивост расељених лица у периоду након сукоба (видети ЕСЉП [ВВ], *Саргсиан против Азербејџана*, бр. 40167/06, одлука од 14. децембра 2011, § 145; и ЕСЉП [ВВ], *Чигаров и остали против Јерменије*, бр. 13216/05, одлука од 14. децембра 2011, § 146). Иако схвата да је до распоређивања и организовања полиције и правосудног апарата дошло постепено, Комисија сматра да је овај процес завршен 2003. године када су полиција и правосудни систем на Косову описани од стране Генералног секретара УН-а као системи који „добро функционишу“ и који су „одрживи“ (видети § 26 изнад).
97. Комисија даље напомиње да њен задатак није да испита релевантну праксу или наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у вези са њиховом конкретном применом на одређене околности везане за ситуацију која је предмет жалбе пред Комисијом (видети ЕСЉП, *Броган и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 29. новембра 1988, § 53, Серија А, бр. 145-Б). Комисија се стога слаже са СПГС-ом да природа и степен разматрања тога да ли ефикасност истраге испуњава минимални праг зависе од околности одређеног предмета. Из тих разлога, Комисија сматра да ће утврдити, у погледу сваког предмета, да ли су предузети сви разумни кораци за спровођење ефикасне истраге као што то налаже члан 2, узимајући у обзир реалне околности истражних активности на Косову.
98. Као одговор на примедбу СПГС-а да се члан 2 мора тумачити тако да се њиме не поставља немогућ или несразмеран терет на надлежне органе, било у контексту полицијских активности или у контексту приоритета и средстава, Комисија узима у обзир да је Европски суд установио да се управо конкретним чињеницама и контекстима мора мерити шта заправо представља немогућ и/или несразмеран терет (видети ЕСЉП, случај *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 84 горе у тексту, при § 70; *Брекнел против Уједињеног Краљевства*, бр. 32457/04, од 27. новембра 2007, § 62).

d) Усаглашеност са чланом 2 у овом предмету

99. У погледу појединости овог предмета, околности везаних за овај предмет, Комисија се прво бави питањем терета доказивања. На ступњу прихватљивости, Комисија се уверила да наводи жалиоца нису неосновани, па је стога прихватила постојање предмета *prima facie*: да је Б.Р. нестао у околностима које су опасне по живот и да је УНМИК био упознат са тим.
100. Сходно томе, примењујући горенаведене принципе (видети §§ 76-79 горе у тексту), Комисија сматра да је терет доказивања пребачен на оптуженог, тако да је на УНМИК-у да представи Комисији доказ о адекватној истрази као одбрану против навода изнетих од стране жалиоца, а који су прихваћени од стране Комисије као прихватљиви. Комисија је закључила да УНМИК није испунио своју обавезу по овом питању, пошто није представио потпун истражни спис нити је на „задовољавајући и убедљив“ начин објаснио свој пропуст да то уради. Комисија ће, у складу с тим, извући закључке из ове ситуације.
101. Циљ ове истраге био је да се открије истина о догађајима који су довели до нестанка г. Б.Р., да се пронађу он или његови посмртни остаци и да се идентификују потенцијални починиоци. Да би се испунили ови циљеви, особе које су спроводиле истрагу су имале обавезу да траже, сакупљају и чувају доказни материјал који се тиче отмице; да идентификују потенцијалне сведоке и прикупе њихове изјаве које се тичу отмице; и да идентификују особу/особе укључене у отмицу и доведу починиоца/починиоце пред законом утврђен надлежан суд.
102. Комисија подсећа да истрага мора да се спроводи брзо и експедитивно да би била ефикасна, при чему надлежни органи треба да предузму све разумне кораке и поштују очигледан след истраге како би осигурали доказе везане за инцидент, укључујући, између осталог, сведочење очевидаца, форензичке доказе итд. Истрага, такође, мора да обезбеди елемент јавног надзора у довољној мери и да, такође у разумној мери, буде доступна породици жртве. Закључак истражитеља мора да се заснива на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Штавише, истрага би требало да се повремено преиспита како би се обезбедило да су све доступне информације узете у разматрање. Пошто обавеза спровођења истраге није обавеза пружања резултата, већ употребе средстава, при оцењивању њене ефикасности треба узети у обзир околности конкретног случаја и практичну реалност истражног рада (видети §§ 83-84 горе у тексту).
103. Комисија напомиње да је од самог почетка истраге било очигледних недостатака у њеном спровођењу. Међутим, у светлу горе описаних напомена у вези са њеном ограниченом временском надлежношћу (видети § 50 горе у тексту), Комисија подсећа да је она надлежна *ratione temporis* да процењује усклађеност истраге са чланом 2 ЕКЈП само за период након 23. априла 2005. године, узимајући у обзир статус предмета тог датума (*Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 84, при § 70). Период који је предмет разматрања завршава се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео одговорност у области спровођења правде (видети § 28 горе у тексту).

104. Комисија такође подсећа са овим у вези да је, према Годишњем извештају УНМИК-ове полиције за 2000. годину, потпуна полицијска извршна власт у области Призрена, укључујући кривичне истраге, била под потпуном контролом полиције УНМИК-а од 27. октобра 1999. године. Дакле, УНМИК је имао одговорност да обезбеди, *прво*, ефикасно и експедитивно спровођење истраге; *друго*, да сав релевантан истражни материјал буде прописно предат органима који преузимају одговорност за истрагу (ЕУЛЕКС, видети § 28 горе у тексту); и *треће*, да истражни списи могу да се прате и преузму уколико се појави потреба за тим на било ком каснијем ступњу.
105. Комисија, на основу тога што истражни списи недостају у потпуности, закључује да је дошло до неке од следећих ситуација: није спроведена прописна истрага; спис није исправно и у потпуности предат ЕУЛЕКС-у; или УНМИК није добио натраг потпун спис од особе тренутно задужене за његово чување. Комисија је већ напоменула да нема разлога да сумња у поштене намере УНМИК-а у настојању да обезбеди потпун истражни спис ради његове процене. Међутим, Комисија сматра да, без обзира на то које је од ових могућих објашњења применљиво, оно указује на пропуст који се може директно приписати УНМИК-у, било да се ради о периоду када је он обављао своје извршне функције или у свом садашњем својству.
106. Комисија посебно напомиње две важне чињенице везане за овај предмет: одговор ЕУЛЕКС-а на захтев Комисије за информације (видети §§ 40 - 42 горе у тексту) и враћање одређеног материјала везаног за случај из архиве у седишту УН-а (видети §§ 14, 15 и 39). На првом месту, ЕУЛЕКС је обавестио Комисију да је одређени број случајева, које из разних разлога УНМИК није предао ЕУЛЕКС-у званичним путем, „пронађен“ у јулу 2009. године у згради која је раније била у власништву ОП-а при УНМИК-у. Слично томе, документи који су враћени из архиве седишта УН-а, такође, очигледно нису били предати ЕУЛЕКС-у. По мишљењу Комисије, те чињенице посебно указују на то да је могуће да је дошло до општег пропуста услед ког није испоштована обавеза да се истражни материјал преда на прописан начин.
107. У погледу првог дела процедуралне обавезе, којом се утврђује судбина г. Б.Р., Комисија напомиње да се још увек не зна где се он налази. Ставка базе података МКНЛ-а потврђује да су узорци ДНК прикупљени, али није јасно када, од кога и ко је прикупљао узорке (видети § 32 горе у тексту).
108. С тим у вези, Комисија напомиње да је прикупљање ДНК узорака само по себи од суштинског значаја, јер обезбеђује неопходан материјал за будућа компаративна истраживања и могућу идентификацију пронађених посмртних остатака. Међутим, пошто у овом случају до такве идентификације није дошло, Комисија се сада враћа на истрагу коју је спровела полиција УНМИК-а у циљу идентификације починилаца и довођење истих пред лице правде, што представља други елемент процедуралне обавезе из члана 2 ЕКЈП.
109. Комисија поздравља неколико изјава СПГС-а које се односе на процес проналажења и идентификације посмртних остатака несталих лица и на права њихових сродника у том погледу (видети § 53 горе у тексту). Међутим, Комисија се не слаже у потпуности са тврдњом СПГС-а да главни део посла у том смислу зависи од рада форензичара.

Када је у питању овај конкретан предмет, чини се да је било мало простора за обављање форензичког посла, будући да истрага скоро да није спроведена.

110. Што се тиче захтева за брзином и ефикасношћу, Комисија има у виду да је код сваке истраге, а нарочито код истраге нестанка под околностима опасним по живот, од кључне важности почетна фаза и да она мора да испуни два главна циља: утврђивање правца истраге и обезбеђивање очувања и прикупљања доказа за евентуалан судски поступак (видети мишљење Комисије по сличном питању изражено у предмету X, бр. 326/09 и остали, мишљење од 6. јуна 2013, § 81).
111. У том смислу, Комисија подсећа на жалиочеву изјаву да је нестанак њеног оца пријављен МКЦК-у, Црвеном крсту Србије, међународним тужиоцима у Приштини, полицији и појединим другим организацијама (видети § 31 горе у тексту). Комисија такође узима у обзир и постојање отвореног захтева МКЦК-а за проналажење г. Б.Р., као и релевантне уносе из база података МКНЛ-а и КНЛСМ-а (видети § 32 горе у тексту). Комисија такође подсећа на ставку из базе података ЈИРЗ-а при полицији УНМИК-а која се односи на предмет бр. 2005-00169 и у којој се, између осталих информација, наводи да је нестанак г. Б.Р. пријављен и КФОР-у.
112. Такође, Комисија узима у обзир чињеницу да ниједан документ из списка који је био доступан Комисији не говори о томе када је УНМИК сазнао за нестанак г. Б.Р. Међутим, будући да је СПГС потврдио Комисији да је полиција УНМИК-а уписала случај у вези са нестанком г. Б.Р. 2000. године, Комисија је мишљења да је УНМИК сазнао за тај случај најкасније крајем 2000. године.
113. Комисија, у том погледу, подсећа на примедбу СПГС-а (видети § горе у тексту), да је и могуће шестомесечно кашњење у пријављивању нестанка г. Б.Р. „највероватније отежало проналажење [тог лица]“. По мишљењу СПГС-а, овај аргумент подржава чињеница да је МКЦК отворио захтев за проналажење у вези са г. Б.Р. тек 28. новембра 2002. године. Комисија напомиње у овом контексту да се датум његовог нестанка не зна поуздано; једина релевантна и неоспорна чињеница је да је г. Б.Р. последња видела његова супруга када је напустила село, приближно половином јуна 1999. године (видети §§ 30 и 38 горе у тексту). Комисија ће се вратити на овај аргумент касније.
114. Иако су постојале информације о сведоку, за кога је наведено да је успео чак и да идентификује починиоце, ниједна изјава тог сведока, као ни резултати идентификације помоћу фотографија, не налазе се у спису. Слично томе, са жалиоцем и њеном мајком никада није обављен разговор.
115. Штавише, у полицијском спису нису забележене никакве друге активности осим уписа предмета. Истражитељи нису чак ни посетили његову кућу да би стекли бољи увид у околности везане за нестанак; није забележен никакав покушај да се пронађу осумњичени и да се обави разговор са њима, нити да се „испита“ село у потрази за другим потенцијалним сведоцима. Нема ни трага од општег захтева за информацијама ради провере базе података у погледу овог несталог лица, који би иначе ЈНЛ послао осталим јединицама полиције УНМИК-а. Такође, не постоји знак никакве активности у погледу информација везаних за могућу умешаност ОВК у нестанак. Без обзира на ове очигледне недостатке, које је требало исправити, у спису није документовано да је

полиција УНМИК-а предузела било какву радњу у вези са овим случајем. Стога, по мишљењу Комисије, ова истрага није испоштовала захтеве брзине и експедитивности.

116. Такав недостатак непосредне реакције од стране полиције УНМИК-а могао је да починиоцима наговести да надлежни органи не могу или да нису вољни да истражују таква кривична дела. Такав став надлежних органа према најозбиљнијим злочинима у било ком друштву, а нарочито у околностима након сукоба, неминовно ствара културу некажњивости међу починиоцима злочина и може само да доведе до погоршања ситуације. Проблеми са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије, који су размотрени изнад, не оправдавају такву неактивност, било на почетку или касније.
117. Враћајући се на аргумент СПГС-а да је кашњење у пријављивању нестанка г. Б.Р. могло да има неповољан утицај на кривичну истрагу, Комисија сматра, у светлу горенаведених чињеница, да нема назнака да је то кашњење омело ову истрагу. Сходно томе, Комисија сматра да неодређеност стварног датума нестанка није утицала на ток истраге (видети нпр. приступ Комисије у случају *П.С.*, бр. 48/09, мишљење од 31. октобра 2013. године, § 88).
118. Комисија у овом контексту напомиње да уколико се на информацијама не ради, ако се оне не развијају, не поткрепљују другим доказима и не ставе у одговарајући облик, оне саме по себи, ма колико добре биле у односу на злочин који је под истрагом, не могу да допринесу његовом решавању. Да би биле прихваћене на суду, информације морају да постану докази, а то је остварљиво једино путем истражних активности које се предузимају у складу са применљивим законима кривичног поступка. У овом случају, изгледа да полиција уопште није предузела никакве активности у том правцу (видети нпр. ХРАП, *Тодоровски*, бр. предмета 81/09, мишљење од 31. октобра 2013. године, § 116).
119. У погледу ове одређене истраге, Комисија примећује да спис, онако како је представљен Комисији, не показује да је полиција УНМИК-а спровела било какву активност, изузев отварања истраге 2000. и њене процене 2007. године. С друге стране, Комисија сматра да је 2007. године полиција УНМИК-а имала додатне информације (видети § 37 горе у тексту), које су представљале очигледне трагове потребне за истрагу. Међутим, у спису нема података да је било који од тих трагова испитан.
120. Комисија напомиње да се у извештају ЕУЛЕКС-овог ЈИРЗ-а, од 28. јуна 2010. године, спомиње разматрање анализе случаја полиције УНМИК-а, од 11. фебруара 2009. године (видети § 37 горе у тексту), иако сам документ није достављен Комисији. Службеник ЕУЛЕКС-а је написао да је постојао сведок који је могао да идентификује или, заправо, и јесте идентификовао осумњичене из реда за идентификацију, али да је полиција УНМИК-а препоручила да се ова истрага стави на чекање „због недостатка доказа“.
121. На пример, као што је горе поменуто, чини се да полиција уопште није испитала кућу жртве. Комисија разуме да не би било реално очекивати да се пронађу неки „одлучујући“ физички докази приликом таквог увиђаја, након неколико година од наводног злочина. Међутим, оваква истражна радња је широко прихваћена као један од основних и обавезних корака који би могао истражитељима да пружи бољи увид у

околности случаја. Поред тога, оваква посета кући жалиочевог оца, чак и неколико година након његовог нестанка, обезбедила би полицији, на пример, информације о тренутном стању његове имовине и тако довела до могућег мотива нестанка (нпр. имовинска корист).

122. Што се тиче периода у оквиру њене правне надлежности, почевши од 23. априла 2005. године, Комисија напомиње да није спроведена додатна истражна активност по питању очигледних недостатака који су наведени изнад. Након тог критичног датума и даље је, дакле, постојао пропуст по питању спровођења неопходних истражних радњи, у складу са континуираном обавезом истраге (видети § 86 горе у тексту), чиме је процена целе истраге доведена у временски период под надлежношћу Комисије.
123. Комисија такође подсећа на тврдњу СПГС-а према којој се „чини да је у том тренутку истражна радња УНМИК-а остала на чекању... због недостатка информација или трагова који би омогућили даљу смислену истрагу и сврставање овог случаја међу приоритете у односу на друге случајеве“ (видети § 65 горе у тексту). У том погледу, Комисија мора да примети да код скоро сваке истраге у почетној фази недостаје значајна количина информација. Проналажење неопходних информација како би се надокнадили ови недостаци јесте главни циљ сваке истражне активности. Дакле, истражни органи не би требало да користе недостатак информација као аргумент да би оправдали своју неактивност. Спис који је био доступан Комисији не приказује ниједну такву активност. Стога се чини да је полиција УНМИК-а једноставно чекала да се додатне информације појаве саме од себе. У овој ситуацији, по мишљењу Комисије, управо та пасивност полиције УНМИК-а, а не могуће кашњење у пријављивању нестанка г. Б.Р., представља инцидент који је могао довести до губитка потенцијалних доказа (видети приступ Комисије у случају *П.С.*, који се наводи у § 117 горе у тексту, у § 107)
124. У овом контексту, Комисија жели, такође, да подсети на свој став у вези са начином на који полиција при УНМИК-у категоризује случајеве на „активне“ и „неактивне“. У том погледу, у случају *Б.А.* Комисија наводи да би „требало извршити категоризацију истраге тек након што се спроведе минимум могућих истражних активности и изврши прикупљање и анализа доступних информација“ (видети ХРАП, *Б. А.*, бр. 52/09, мишљење од 14. фебруара 2013, § 82). У погледу овог предмета, такво одређивање приоритета није требало да се обави пре предузимања минималних радњи чија би сврха била прикупљање више информација о нестанку г. Б.Р. (видети §§ 114 и 115 горе у тексту) због тога што је до тог нестанка дошло у околностима очигледно опасним по живот, непосредно након завршетка сукоба.
125. При процени истраге у односу на потребу да се предузму разумни истражни кораци и да се испрати очигледан след истраге како би се добили докази, Комисија узима у обзир чињеницу да прописно вођен истражни спис треба да садржи записе свих истражних активности и, нарочито, разговора вођених са жалиоцем, осумњиченима и свим потенцијалним сведоцима нестанка. У сваком случају, такви разговори би требало да се обаве што је пре могуће и требало би да буду забележени и сачувани у

предметном спису⁶. Пропуст да се идентификују, пронађу и званично испитају особе наведене као учесници у нестанку додатно подрива ефикасност истраге.

126. Комисија је свесна чињенице да дужност спровођења истраге није прекршена само због тога што истрага не производи задовољавајући резултат. Ипак, таква истрага мора да се спроведе на озбиљан начин и не сме да буде пука формалност. Стога, Комисија мора да закључи да су, у погледу спровођења разумних истражних поступака у истрази, постојали озбиљни недостаци у погледу ефикасности ове истраге.
127. Пошто лица одговорна за злочин нису била пронађена, УНМИК је имао обавезу да користи средства која су му на располагању како би редовно пратио напредак истраге да би био сигуран да ништа није занемарено и да је сваки нови доказ узет у разматрање и како би обавестио сроднике г. Б.Р. о било каквом напретку у истрази. Истражна евиденција показује да је полиција при УНМИК-у обавила такав преглед само једном, у децембру 2007. (видети § 37 горе у тексту). Истражитељ ЈИРЗ-а признаје да су постојале информације у вези са осумњиченима и сведоком. Међутим, упркос чињеници да није било очигледних трагова на којима би се радило, досије је и даље био на чекању, без даљих регистрованих истражних радњи. По мишљењу Комисије, пре свега, један преглед случаја у току истраге која траје приближно осам година није довољан, а резултати јединог прегледа који је обављен нису додатно испитани. Стога, органи УНМИК-а нису направили адекватан преглед истраге.
128. Што се тиче захтева за јавни надзор, Комисија подсећа да члан 2 такође предвиђа да у свим случајевима жртвин сродник мора да буде укључен у истрагу у мери која је неопходна за очување његовог или њеног легитимног интереса (видети ЕСЉП [ВВ], *Тахсин Акар против Турске*, бр. 26307/95, пресуда од 8. априла 2004, § 226, ЕКЉП 2004-III; ЕСЉП, *Таниш против Турске*, бр. 65899/01, пресуда од 2. августа 2005. године, § 204, ЕКЉП 2005-VIII).
129. Комисија примећује да, према наводима из истражног списка, никакав контакт није остварен између органа УНМИК-а и гђе. Ђ.Л. Ову околност треба посебно проценити у светлу чињенице да је најкасније од краја 2000. године полиција УНМИК-а била обавештена о нестанку жалиочевог оца у околностима очигледно опасним по живот, као и то да истрага није садржала довољно информација. Међутим, у годинама које су уследиле ништа није учињено како би се тај недостатак информација надоместио. Комисија стога сматра да истрага није била отворена за јавни надзор, како то налаже члан 2.
130. У светлу мана и недостатака који су горе описани, Комисија закључује да УНМИК није спровео адекватну и ефикасну истрагу нестанка г. Б.Р. Стога је постојала повреда члана 2 ЕКЉП сходно његовом процедуралном аспекту.

⁶ Приручник Уједињених нација о ефикасном спречавању и истрази ванправних, произвољних и преких егзекуција, усвојен 24. маја 1989. године од стране Економског и социјалног савета, Резолуција 1989/65.

В. Наводно кршење члана 3 ЕКЉП

131. Комисија сматра да се жалилац позива, у суштини, на повреду права на забрану нечовечног или понижавајућег поступања, загарантованог чланом 3 ЕКЉП.

1. Опсег разматрања Комисије

132. Комисија ће размотрити наводе сходно члану 3 ЕКЉП, примењујући исти опсег разматрања који је предвиђен чланом 2 (видети §§ 46 - 50 горе у тексту).

133. Комисија подсећа да је Европски суд за људска права закључио у много наврата да ситуација принудног нестанка покреће повреду члана 3 у погледу блиских сродника жртве. Суд наглашава да, у вези са чланом 3, „суштина те повреде не лежи толико у чињеници да је члан породице 'нестао', већ се односи на реакције и ставове надлежних органа на насталу ситуацију након што им је предочена“ (видети нпр. ЕСЉП [ВВ], *Чакићи против Турске*, бр. 23657/94, пресуда од 8. јула 1999, § 98; ЕСЉП [ВВ], *Кипар против Турске*, наведен изнад у § 50, при § 156; ЕСЉП, *Орхан против Турске*, бр. 25656/94, пресуда од 18. јуна 2002, § 358; ЕСЉП, *Базоркина против Русије*, наведен изнад у § 94, при § 139; ЕСЉП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 84, при § 74; ЕСЉП, *Алпату Исраилова против Русије*, бр. 15438/05, пресуда од 14. марта 2013, § 69; видети такође ХРАП, *Јочић*, бр. 34/09, одлука од 23. априла 2013. године, § 41). „Сродник може тврдити да је директна жртва понашања надлежних органа поготово у погледу тих реакција и ставова“ (видети, између осталих, ЕСЉП, *Ер и остали против Турске*, бр. 23016/04, пресуда од 31. јула 2012, § 94).

134. На крају, када се ради о душевној патњи изазваној реакцијама надлежних органа на нестанак, наводна повреда је у супротности са материјалним елементом члана 3 ЕКЉП, а не процедуралним елементом, као што је случај у погледу члана 2 (ЕСЉП, *Гелајев против Русије*, бр. 20216/07, пресуда од 15. јула 2010, §§ 147-148).

2. Поднесци страна

135. Жалилац наводи да су недостатак информација и неизвесност у погледу нестанка г. Б. Р., нарочито због пропуста УНМИК-а да ваљано истражи тај нестанак, проузроковали душевну патњу њој и њеној породици.

136. У својим коментарима о овом делу жалбе, СПГС се прво слаже да се жалилац, као блиски сродник нестале особе, у околностима где се нестанак не приписује агентима надлежних органа, може сматрати жртвом кршења члана 3 ЕКЉП. Међутим, он објашњава да се то на ову ситуацију односи само у оној мери у којој је повезано са реакцијама и ставовима надлежних органа у односу на ситуацију након што им је иста предочена. СПГС, цитира Европски суд, случај *Варнава и остали против Турске*, и додаје да:

„Закључак да је до такве повреде дошло... може да се донесе у ситуацији у којој је постојао пропуст надлежних органа да одговоре на захтеве сродника за добијање информација или да пређу преко препрека које су им се могле наћи на путу, остављајући тако њима да се изборе са теретом откривања чињеница, те се може

сматрати утврђивањем очигледног, сталног и окорелог занемаривања обавезе да се одговара за утврђивање локације и судбине несталог лица.”

137. Међутим, СПГС одбацује те тврдње јер нема навода о било каквој лошој намери од стране УНМИК-овог особља укљученог у решавање случаја, нити о било каквом ставу УНМИК-а који би био доказ занемаривања озбиљности случаја или емоција жалиоца које су проистекле из континуираног статуса несталог лица у погледу њеног оца.
138. СПГС тврди да се разумљива и очигледна душевна бол и патња жалиоца, засноване на нестанку његове мајке не могу приписати УНМИК-у, већ су последица патње која је својствена нестанку и несрећној чињеници да, упркос напорима, надлежни органи нису успели да утврде где се она налази. Тако, према наводима СПГС-а, патњи жалиоца недостају карактеристике које би је разликовале од емотивног бола за који се може сматрати да је нужно изазван код сродника жртве озбиљних кршења људских права.
139. Следствено томе, СПГС тражи од Комисије да одбаци овај део жалбе пошто није дошло до кршења члана 3 ЕКЉП.

3. Процена Комисије

а) Општа начела која се тичу обавезе сходно члану 3

140. Као и члан 2, члан 3 ЕКЉП обухвата једну од основних вредности у демократским друштвима (ЕСЉП, *Талат Тене против Турске*, бр. 31247/96, од 21. децембра 2004, § 47; ЕСЉП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, *ЕКЉП*, 2004-VII, § 424). Као што то потврђује апсолутни карактер који члан 15 § 2 ЕКЉП даје забрани мучења и нечовечног и понижавајућег поступања, та забрана се примењује чак и у најтежим околностима.
141. Наводећи општа начела применљива на ситуације у којима је наводно дошло до кршења обавезе сходно члану 3 ЕКЉП, Комисија напомиње да феномен нестанка представља сложен облик кршења људских права који се мора разумети и са којим се мора суочити на интегралан начин (видети случај ИАСЉП, *Веласкез Родригез против Хондураса*, наведен изнад у § 76, при § 150).
142. Комисија примећује да се обавеза сходно члану 3 ЕКЉП разликује од процедуралне обавезе надлежних органа сходно члану 2. Док се потоњом од надлежних органа захтева да предузму одређене правне радње које могу довести до идентификације и кажњавања одговорних лица, прва поменута обавеза је општија, више је хуманитарног карактера и односи се на реакцију надлежних органа на патњу сродника лица која су нестала или су убијена.
143. КЉП такође препознаје нестане као озбиљно кршење људских права. У својој одлуци од 21. јула 1983. године, у предмету *Квинтерос против Уругваја*, Комитет је навео да нестани представљају озбиљна кршења права сродника несталог лица, који пате услед душевног бола који траје све док траје неизвесност у погледу судбине њихових вољених, често и више година (видети КЉП, Саопштење бр. 107/1981, У. Н. док. СГП/Ц/ОП/2 при 138 (1990), § 14). Поред тога, у својој одлуци од 15. јула 1994. у

предмету *Мохика*, КЉП је сматрао да је „нестанак лица нераскидиво повезан са поступањем које представља повреду члана 7 [Споразума]“, којим се такође забрањује мучење, нечовечно или понижавајуће поступање и кажњавање (видети КЉП, *Мохика против Доминиканске Републике*, Саопштење бр. 449/1991, У. Н. док. СГПП/Ц/51/Д/449/1991 (1994), § 5.7).

144. По питању тога да ли се чланови породице нестале особе могу сматрати жртвама поступања које је супротно члану 3 ЕКЉП, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права и на своју сопствену судску праксу. Европски суд прихвата такву могућност, што зависи од постојања „нарочитих чинилаца који доводе до тога да патња коју преживљава [члан породице] добије димензију и одлике различите од емоционалне туге каква се може сматрати неизбежном код особа које су у сродству са жртвом тешког кршења људских права“. Суд даље сматра да „у пресудне елементе спадају непосредност крвног сродства, конкретне околности везане за породични однос, мера у којој је члан породице био сведок предметних догађаја, ангажованост члана породице у покушају да прикупи информације о несталој особи и начин на који су надлежни органи одговорили на такво распитивање“ (видети ЕСЉП, *Басајева и остали против Русије*, бр. 15441/05 и 20731/04, пресуда од 28. маја 2009, § 159; ЕСЉП, случај *Ерги и остали против Турске*, наведен изнад у § 93, при § 94).
145. Комисија напомиње да, при процени емоционалне патње жртава, Европски суд такође разматра следеће околности: трајање самог нестанка и периода током којег није било информација о судбини несталог лица и истражи коју воде надлежни органи; изостанак било какве „смислене“ акције надлежних органа, упркос чињеници да су им се жалиоци обратили како би пријавили нестанак свог сродника и поделили са њима информације које имају; изостанак могућег објашњења или информација о судбини несталог сродника упркос личним или писменим упитима упућеним званичним органима (видети, између осталих предмета, ЕСЉП, *Ерги и остали против Турске*, наведен изнад, при § 96; ЕСЉП, *Османоглу против Турске*, бр. 48804/99, пресуда од 24. јануара 2008, § 97). Други фактор који доводи до утврђивања повреде члана 3 ЕКЉП јесте континуирана природа психолошке патње сродника жртве нестанка (ЕСЉП, *Салакхов и Исламова против Украјине*, бр. 28005/08, пресуда од 14. марта 2013. године, § 201).
146. КЉП је такође разматрао то питање и препознао чланове породица несталих лица као жртве повреде члана 7 Споразума: родитеље (*Бушерф против Алжира*, Саопштење бр. 1196/2003, разматрања од 30. марта 2006, § 9.7, СГПП/Ц/86/Д/1196/2003), децу (*Зарзи против Алжира*, Саопштење бр. 1780/2008, разматрања од 22. марта 2011, § 7.6, СГПП/Ц/101/Д/1780/2008), браћу и сестре (*Ел Абани против Либијске Арапске Цамахирије*, Саопштење бр. 1640/2007, разматрања од 26. јула 2010, § 7.5, СГПП/Ц/99/Д/1640/2007), супружнике (*Бусруал против Алжира*, Саопштење бр. 992/2001, разматрања од 30. марта 2006, § 9.8, СГПП/Ц/86/Д/992/2001), тетке/тече, ујне/ујаке, стрине/стричеве (*Беназиза против Алжира*, разматрања од 26. јула 2010, § 9.4, СГПП/Ц/99/Д/1588/2007) (*Башашиа против Либијске Арапске Цамахирије*, разматрања од 20. октобра 2010, § 7.2, СГПП/Ц/100/Д/1776/2008). Комитет оправдава овако широко разумевање статуса жртве због патње и бола који су начињени члановима породица нестанком особе, који су често појачани недовољним напорима надлежних органа да истраже нестанак како би установили судбину жртве и извели

починиоце пред лице правде (*Абуседра против Либијске Арапске Цамахирије*, Саопштење бр. 1751/2008, разматрања од 25. октобра 2010, § 7.5, СГПП/Ц/100/Д/1751/2008). У случају *Амиров против Руске Федерације*, Комитет је приметио да „[б]ез жеље да наведе све околности индиректног стварања жртва, Комитет сматра да пропуст државе, као стране која је одговорна за спровођење обавеза истраживања и разјашњавања околности злочина који је претрпела директна жртва, обично може представљати фактор. Додатни фактори могу бити неопходни. У овом случају, Комитет напомиње ужасне услове у којима је аутор пронашао осакаћене посмртне остатке своје супруге (...), након одуговлачених, спорадичних мера које су предузете како би се истражиле околности које су довеле до горепомнутих закључака о постојању повреда чланова 6 и 7, тумачених заједно са чланом 2, ставом 3. Комитет сматра да, узете у обзир заједно, околности захтевају да Комитет закључи да су и права аутора сходно члану 7 такође прекршена“ (видети КЈП, *Амиров против Руске Федерације*, наведено изнад у § 95, при § 11.7).

147. Комисија такође узима у обзир чињеницу да, према наводима Европског суда, анализа реакције надлежних органа не треба да се ограничи ни на какве конкретне манифестације ставова тих органа, изоловане инциденте, нити на процедуралне чинове; на супрот томе, по мишљењу Суда, процена начина на који су надлежни органи тужене државе реаговали на упите подносиоца жалбе треба да буде глобална и континуирана (видети ЕСЈП, *Аџиш против Турске*, бр. 7050/05, пресуда од 1. фебруара 2011, § 45).
148. У том погледу, Европски суд је мишљења да би закључци из процедуралног проширења члана 2 такође били од директне важности при разматрању постојања кршења члана 3 (видети ЕСЈП, *Басајева и остали против Русије*, наведен изнад у § 144, при § 109; ЕСЈП, *Гелајевиј против Русије*, бр. 20216/07, наведен изнад у § 134, при § 147; ЕСЈП, *Базоркина против Русије*, наведен изнад у § 94, при § 140).
149. Комисија примећује да је Европски суд већ установио повреде члана 3 ЕКЈП у погледу нестанка где је закључено да је сама Држава одговорна за отмицу (видети ЕСЈП, *Лулујев и остали против Русије*, бр. 69480/01, пресуда од 9. новембра 2006, §§ 117-118; ЕСЈП, *Кукајев против Русије*, бр. 29361/02, пресуда од 15. новембра 2007, §§ 107-110). Међутим, супротно томе, у случају који Комисија разматра, УНМИК ни на који начин није умешан у сам нестанак и не може се сматрати одговорним за душевну патњу подносиоца жалбе која јој је узрокована почињеним злочином.
150. Комисија узима у обзир да је, у изостанку закључка о одговорности Државе за нестанак, Европски суд пресудио да није убеђен да је понашање надлежних органа, иако немарно у довољној мери да представља кршење члана 2 у његовом процедуралном аспекту, могло само по себи изазвати душевну патњу подносиоца жалбе већу од минималног нивоа јачине који је неопходан да би се сматрало да поступање лежи унутар опсега члана 3 (видети, између осталих случајева, ЕСЈП, *Товсултанова против Русије*, бр. 26974/06, пресуда од 17. јуна 2010, § 104; ЕСЈП, *Шафијева против Русије*, бр. 49379/09, пресуда од 3. маја 2012, § 103).

b) *Применљивост члана 3 на контекст Косова*

151. У погледу применљивости горенаведених стандарда на контекст Косова, Комисија се прво позива на своје разматрање истог питања у вези са чланом 2, наведено горе у тексту (видети §§ 89 - 97).
152. Комисија понавља да један функционалан систем за спровођење закона треба да узме у обзир заштиту потреба жртава и сведока, као и да размотри посебну рањивост расељених лица у ситуацијама након сукоба. Комисија је већ размотрила чињеницу да је Генерални секретар УН-а 2003. године описао систем полиције и правде на Косову као систем који „добро функционише“ и који је „одржив“ (видети § 26 горе у тексту).
153. Комисија поново напомиње да неће размотрити релевантну праксу нити наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у односу на њихову конкретну примену на дотичну жалбу, узимајући у обзир конкретне околности случаја.
154. Из тих разлога, Комисија сматра да мора да установи, у вези са сваким случајем, да ли би став и реакције УНМИК-ових органа на сам нестанак и на захтевање информација од стране жалилаца у вези са судбином њихових сродника и кривичном истрагом представљали повреду обавезе сходно члану 3, имајући у виду реалну ситуацију на Косову у релевантно време.

c) *Усаглашеност са чланом 3 у овом предмету*

155. У оквиру ових догађаја, Комисија у овом случају примећује одређен број фактора који, узети заједно у разматрање, покрећу питање повреде члана 3 ЕКЉП.
156. Комисија напомиње блискост породичних веза између жалиоца и г. Б.Р., с обзиром на то да је жалилац његова ћерка. С тим у складу, Комисија такође не сумња да је она заиста трпела озбиљан емоционални стрес због нестанка свог оца у ситуацији опасној по живот, којој су били изложени косовски Срби јула 1999. године током првих месеци након завршетка оружаног сукоба. Како је гђа Ђ.Л. навела у свом обраћању Комисији, њена мајка је, нажалост, преминула 2000. године, због туге и претрпљеног бола. Жалилац у свом обраћању Комисији тврди да: „због нервозе и бриге због оца [...] озбиљно сам се разболела [...]“
157. Комисија не може да занемари скоро потпуну неактивност надлежних органа у периоду од 1999. до краја 2008. године, која је утврђена у претходном делу текста. С тим у вези, Комисија понавља да, са становишта члана 2, она може да разматра реакције и ставове УНМИК-а у односу на жалиоца у целини.
158. Као што је показано горе у тексту у вези са чланом 2, у овом случају није спроведена никаква, чак ни минимална истрага. Ни полиција УНМИК-а нити тужиоци никада нису обавили званичан разговор са жалиоцем. Спис не садржи наводе о томе да је полиција УНМИК-а прикупила анте-мортем податке и узорке ДНК. Уместо да спроводи активну истрагу, полиција је једноставно чекала да се нове информације појаве. У том погледу, Комисија сматра да тврдња СПГС-а да је полиција УНМИК-а предузела потребне радње у циљу утврђивања локације г. Б.Р., у складу са чланом 2

ЕКЉП (видети § § 68 изнад), употребљеним у контексту члана 3, не одражава реално стање ове истраге.

159. СПГС је такође уложио приговор да није документовано да се жалилац, или други блиски сродници, распитивао код полиције УНМИК-а о овој истрази. По мишљењу Комисије, надлежни органи су имали обавезу да стално информишу жалиоца и да, на тај начин, олакшају тешку неизвесност у вези са судбином његове мајке и напретком истраге.
160. У светлу горенаведеног, Комисија закључује да је жалилац трпела тешку патњу и бол током продуженог и дуготрајног временског периода због начина на који су се органи УНМИК-а бавили њеном жалбом и због њене немогућности да сазна шта се десило њеном оцу. У том погледу је очигледно да, у било којој ситуацији, бол ћерке која мора да живи у неизвесности у вези са судбином свог несталог оца мора да је неподношљив.
161. Из горенаведених разлога, Комисија закључује да је УНМИК својим понашањем допринео патњи и душевном болу жалиоца, чиме је дошло до кршења члана 3 ЕКЉП.

V. ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАРИ И ПРЕПОРУКЕ

162. У светлу закључака Комисије о овом предмету, Комисија је мишљења да је потребан неки облик накнаде.
163. Комисија напомиње да принудни нестанци и самовољне егзекуције представљају озбиљна кршења људских права која се морају истражити и судски процесуирати, какве год да су околности. Комисија такође напомиње да је УНМИК, као територијална управа на Косову од 1999. године до 2008. године, имао примарну одговорност да ефикасно истражи и кривично гони лица одговорна за убиства, отмице и нестанке у околностима опасним по живот. Његов пропуст да то учини представља даље озбиљно кршење права жртве и њених сродника, поготово права на утврђивање чињеница.
164. Комисија истиче забринутост самог СПГС-а да су неадекватна средства, поготово на почетку УНМИК-ове мисије, довела до тога да испуњавање УНМИК-ових обавеза у погледу људских права буде тешко достижно.
165. Уобичајено би била одговорност УНМИК-а да предузме одговарајуће мере како би стао на крај запаженом кршењу права и, колико је то могуће, исправио последице истог. Међутим, као што је Комисија напоменула горе у тексту (видети § 28), одговорност УНМИК-а која се тиче судства на Косову завршила се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео потпуну радну контролу у области владавине права. УНМИК стога није више у позицији да предузима мере које ће имати директан утицај на истраге које су још увек на чекању пред ЕУЛЕКС-ом или локалним властима. Такође, након проглашења независности од стране Привремених институција самоуправе Косова 17. фебруара 2008. године и касније, ступањем на снагу косовског устава 15. јуна 2008. године, УНМИК је престао да обавља извршне функције на Косову и та чињеница је ограничила његову могућност да пружи пуну и ефикасну

репарацију за извршену повреду права, како је то прописано утврђеним начелима међународног права о људским правима.

166. Комисија сматра да ова чињенична ситуација не ослобађа УНМИК од одговорности да исправи, што је могуће више, последице кршења права за која је одговоран.

У погледу жалилаца и предмета, Комисија сматра прикладним да УНМИК:

- У складу са судском праксом Европског суда за људска права у вези са ситуацијама ограничене надлежности државе (видети ЕСЉП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, *ЕКЉП*, 2004-VII, § 333; ЕСЉП, *Ал-Садун и Муфди против Уједињеног Краљевства*, бр. 61498/08, пресуда од 2. марта 2010, § 171; ЕСЉП [ВВ], *Катан и остали против Молдавије и Русије*, бр. 43370/04, 8252/05 и 18454/06, пресуда од 19. октобра 2012, § 109), мора тежити томе да, уз сва дипломатска средства која су му доступна у односу на ЕУЛЕКС и косовске власти, добије уверавања да ће истраге које се односе на случај који се овом приликом разматра бити настављене у складу са захтевима ефикасне истраге предвиђеним чланом 2, да ће се утврдити околности везане за нестанак г. Б.Р. и да ће починиоци бити изведени пред лице правде. Жалилац и/или други блиски сродници треба да буду обавештени о том поступку и да добију увид у релевантну документацију, уколико је потребно;

- Јавно призна, у разумном року, одговорност за пропуст УНМИК-а да адекватно истражи нестанак г. Б. Р., као и за патњу и душевни бол до којих је услед тога дошло, те да се због тога јавно извини жалиоцу и њеној породици;

- Предузме одговарајуће кораке за исплату адекватне надокнаде жалиоцу за моралну штету коју је претрпео због УНМИК-овог пропуста да спроведе ефикасну истрагу, као и за патњу и **душевни бол** које је жалилац претрпео услед понашања УНМИК-а.

Комисија такође сматра да је прикладно да УНМИК:

- У складу са Резолуцијом Генералне скупштине УН-а о „Основним начелима и смерницама у вези са правом на правни лек и репарацију за жртве грубог кршења међународног права које се тиче људских права и озбиљног кршења међународног хуманитарног права“ (A/Res/60/147, 21. март 2006. године), предузме одговарајуће кораке, путем других институција повезаних са УН-ом које раде на Косову, домаћих органа и невладиних организација, ради остваривања потпуног и свеобухватног програма репарације, укључујући реституцију, компензацију, рехабилитацију, сатисфакцију и гаранцију да се тако нешто неће поновити, за жртве из свих заједница које су претрпеле озбиљне повреде људских права током и након сукоба на Косову;

- Предузме одговарајуће кораке код надлежних органа Уједињених нација, укључујући Генералног секретара УН-а, ка додељивању одговарајућих људских и финансијских ресурса како би се осигурало да Уједињене нације увек поштују стандарде међународних људских права, укључујући и ситуације када обављају

административне и извршне функције на некој територији, и да обезбеди ефикасно и независно надгледање;

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА ПРОЦЕДУРАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 2 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;

2. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА МАТЕРИЈАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 3 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;

3. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК:

- a. **ТРАЖИ ОД ЕУЛЕКС-А И ДРУГИХ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА НА КОСОВУ ДА ПРЕДУЗМУ СВЕ МОГУЋЕ КОРАКЕ КАКО БИ ОСИГУРАЛИ ДА СЕ КРИВИЧНА ИСТРАГА У ВЕЗИ СА НЕСТАНКОМ ЖАЛИОЧЕВОГ ОЦА НАСТАВИ У СКЛАДУ СА ЧЛАНОМ 2 ЕКЉП И ДА ПОЧИНИОЦИ БУДУ ИЗВЕДЕНИ ПРЕД ЛИЦЕ ПРАВДЕ;**
- b. **ЈАВНО ПРИЗНА ОДГОВОРНОСТ ЗА СВОЈ ПРОПУСТ ДА СПРОВЕДЕ ЕФИКАСНУ ИСТРАГУ У ВЕЗИ СА ОТМИЦОМ Г. Б.Р., КАО И ЗА ПАТЊУ И ДУШЕВНИ БОЛ ДО КОЈИХ ЈЕ ДОШЛО И ЈАВНО СЕ ИЗВИНИ ЖАЛИОЦУ И ЊЕНОЈ ПОРОДИЦИ;**
- c. **ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ ЗА ИСПЛАТУ ОДГОВАРАЈУЋЕ НАДОКНАДЕ ЗА ПРЕТРПЉЕНУ МОРАЛНУ ШТЕТУ У ВЕЗИ СА УСТАНОВЉЕНИМ ПОВРЕДАМА ЧЛАНА 2 И ЧЛАНА 3 ЕКЉП.**
- d. **ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ КА ОСТВАРИВАЊУ ПОТПУНОГ И СВЕОБУХВАТНОГ ПРОГРАМА РЕПАРАЦИЈЕ;**
- e. **ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ У УЈЕДИЊЕНИМ НАЦИЈАМА КАО ГАРАНЦИЈУ ДА СЕ ИСТА СИТУАЦИЈА НЕЋЕ ПОНОВИТИ;**
- f. **ОДМАХ ПРЕДУЗМЕ ЕФИКАСНЕ МЕРЕ ЗА ПРИМЕНУ ПРЕПОРУКА КОМИСИЈЕ И ОБАВЕСТИ ЖАЛИОЦА И КОМИСИЈУ О ДАЉЕМ РАЗВОЈУ ОВОГ ПРЕДМЕТА.**

СКРАЋЕНИЦЕ И АКРОНИМИ

ЦЈКИ – Централна јединица за кривичну истрагу
СГПП – Међународни споразум о грађанским и политичким правима
ОП – Одељење правде
ОЈТ – Окружно јавно тужилаштво
ЕКЉП – Европска конвенција о људским правима
ЕСЉП – Европски суд за људска права
ЕУ – Европска унија
ЕУЛЕКС – Мисија владавине права Европске уније на Косову
СРЈ – Савезна Република Југославија
ХРАП – Саветодавна комисија за људска права
КЉП – Комитет за људска права Уједињених нација
ИАСЉП – Интерамерички суд за људска права
МКНЛ – Међународна комисија за нестала лица
МКЦК – Међународни комитет Црвеног крста
МКТЈ – Међународни кривични трибунал за бившу Југославију
МТ – Међународни тужилац
КФОР – Међународне безбедносне снаге (обично познате као косовске снаге)
ОВК – Ослободилачка војска Косова
МоР – Меморандум о разумевању
ЈНЛ – Јединица за нестала лица
НАТО – Северно-атлантски споразумни савез
КНЛСМ – Канцеларија за нестала лица и судску медицину
ОЕБС – Организација за европску безбедност и сарадњу
СПГС – Специјални представник Генералног секретара
УН – Уједињене нације
УНХЦР – Високи комесар Уједињених нација за избеглице
УНМИК – Привремена управа мисије Уједињених нација на Косову
КПИЖ – Комисија за проналажење и идентификацију жртава
ЈИРЗ – Јединица за истрагу ратних злочина